

Investigation of the Effect of Reading Illustrated Children's Books with and without Using the Visual on 60-72 Months Children's Creativity

Şeyda İNCE SEZER¹, Fatma YÜCEL DİNÇ², Nuri DOĞAN³

Öz

Each child gains a place in society by being different from other individuals with his/her own characteristics. Individual differences, interpretations of situations, perspectives, ways of expressing themselves, problem solving strategies and learning styles vary from child to child and affect children's creativity. According to the National Advisory Committee Report (The UK National Advisory Committees), imagination and thinking power, a specific goal and achievement, and finally, originality that overlaps with the goal have been identified as the primary elements that shape creativity. It is very difficult to find storybooks for 5-6 year olds that do not contain images. Since these children have not yet received literacy education, the books are usually read to them by adults at school. In this study, it was investigated whether the visuals we use while reading storybooks to children, by observing and copying these pictures cause the creativity of children to be extinguished or limited, or whether the visuals strengthen children's visual thinking skills and support children's creativity more. The research was conducted with a total of 54 preschool children aged 60-72 months, using a total of 2 visually rich children's books. The study was an experimental study, and the participants of the study were divided into groups, 23 of which were control and 31 of which were experimental, and the children in two classes in a private kindergarten were formed by forming control and experimental groups. While the children were divided into groups, the "Torrance Creativity Test" was applied to the children and two groups were formed with the average of the creativity scores close to each other. It was aimed for the control group to read a book by a practitioner without using the visuals in the book, and for the experimental group to read the book by the same practitioner by using the visuals (illustrations) in the books. Both groups were asked to paint what they understood and thought from the book they listened to. The findings were evaluated by examining the pictures of both groups and considering the four main categories Lowenfeld created in the analysis of children's drawings. These categories are; color, form, space and expressiveness. Color types used by children, their tones and how they mastered colors were examined. The richness of the image in the form, the objects used, the expression of movement in the painting, and the detail were discussed. The spatial perception of the children in the space and their ability to place the objects they use in the space were examined. In expressiveness, all categories were scored with a 5-point Likert scale based on how well the child has mastered the subject in the book, his level of understanding of the subject, and the expression he used in the picture. According to the results of the t-test, there was no difference between the averages of the experimental and control groups of the 1st book. For the second book, a significant difference was found between the experimental and control groups. Children who drew without looking scored higher. The effect of the quality of the pictures used in the books on reading emerges.

Anahtar Kelimeler

Creativity
Early Childhood Education
Illustrated Child Books
Literacy

Makale Hakkında

Received: 31.01.2021
Accepted: 24.11.2021
Online Published: 31.12.2021

¹ Assist. Prof. Dr., Harran Üniversitesi, Harran University, Faculty of Education, Türkiye, seydagul34@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4475-677X>

² Student, Hacettepe University, Türkiye, fatma.yucel.fy@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4996-0646>

³ Prof. Dr., Hacettepe University, Faculty of Education, Türkiye, nuridogan2004@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6274-2016>

Introduction

There are many definitions of creativity that are similar to each other. For example, Thurstone (1952) defines creativity as an individual's finding a solution that results suddenly and creates innovations. Thought should have artistic, mechanical, and theoretical features. According to Bartlett (1958), creativity is "to leave the main road, to break out of the patterns, to be open to experience and to allow one thing to guide and direct another thing" (as cited in Torrance, 1965).

According to Torrance (1965), artists use creativity. According to Torrance (1962), one should be delicate and sensitive to problems to define creativity. Feeling the lack of a situation and event and realizing what they are, making predictions about how to solve them, testing ideas, and changing them if needed, testing them again and revealing the result is necessary to define creativity. Creativity is the ability to wonder, explore, and invent something new by developing new or emerging abilities in the individual (Mott, 1973). According to Chambers (1969), creativity can manifest itself in different areas and its level can be more or less. For example, an individual's creativity in painting can be more, while creativity in dance is less. In a study on children's creative activities, it was observed that a child who could not draw a beautiful picture could make his friends happy and attract all the attention by including a friend with a disability into the game with a game he discovered (Bode et al., 1979). When artistic creativity is examined in the literature, more limited studies emerge. According to San (2004), there is no difference between scientific creativity and artistic creativity in terms of the stages of using the brain and the mind. While the left hemisphere of the brain works in scientific creativity, the right hemisphere of the brain is more active in artistic creativity. If the two hemispheres of the brain do not interact, then the desired creativity is not seen.

According to Yetişken (1998), three types of objects must be linked for the artist to be effective. These;

- Existing found object
- Object in the artist's mind
- Object that is in the form of an unfinished work

The artist can transform the existing object by adding his own individual feelings and thoughts (Yolcu, 2009).

According to the research of Lowenfeld and his colleagues, the basic features of creativity are as follows (Cited by Yavuzer, 1996).

- Flexibility
- Fluency
- Being sensitive to problems
- Originality
- Redefining and reorganizing

According to Yolcu (2009), the basic features of creativity are explained as follows;

Flexibility: In flexibility, the person adapts to his environment without being forced, could think in many ways and does not object to the fact that the things he thinks can be differentiated and changed. Creative individuals are flexible in their thinking, they do not have definite stereotypes. Creative individuals quickly adapt to changing situations.

Fluency: It is the ability to think quickly and come up with many ideas in a short time. For example, when a creative child gives a piece of paper, they soon generate more ideas about where to use the paper than a non-creative person.

Being Sensitive to Problems: Creative individuals show sensitivity above normal to people, events, what they hear and see. A creative and sensitive child identifies with the picture by focusing on that picture while drawing.

Originality: Here, the individual is unique. Creative children use different solutions to events, situations, or objects by using different perspectives from other people's perspectives.

Redefining and Rearranging: Creative individuals can use the given materials in different ways, change the order of use, and use the materials used outside of their functions. Redefining includes abstracting, going into details and differences, and using the imagination.

According to Yolcu (2009), creativity in children occurs with the power of imagination, being in the learning step and playing. Preschoolers have a very developed imagination. Thus, the child can be himself comfortably and create original works.

What can be done to develop creativity in children (Honig, 2001; as cited in Üstündağ, 2005):

- Asking open-ended questions that can make the child think. For example, 'What would happen if children never grew up?' etc. questions can be asked.
- To help children assimilate by combining different branches of art. For example, listening to music while children draw.
- Children's use of movements. For example, body percussion. While doing this, they use their body parts and can keep a rhythm.
- Using fields in different functions and doing different things than normal. For example, going on a picnic in the winter season.
- To make children think outside of the ordinary and to express what they think. For example, two friends went to a planet, and you don't have any communication tools with you, how would you communicate with your family? What would you feel?

Children's Drawings

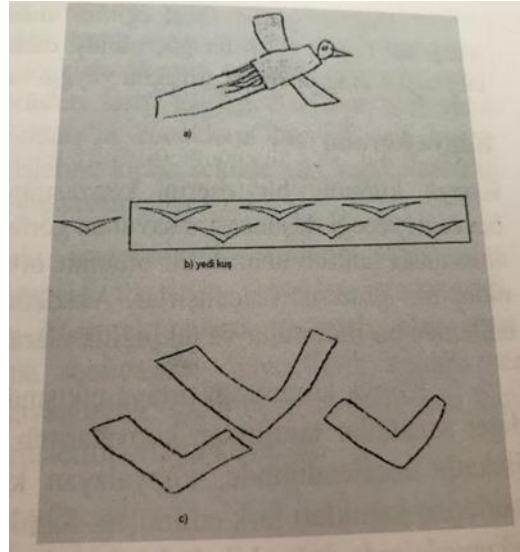
Children perceive drawing as a game. Just as children take care of their toys, they show the same sensitivity to the products they draw (Yavuzer, 1992). In short, the explanation of the theories about play in children will also explain the theories about the child's drawing. According to Tezcan (1994), the theories about children's play and including drawings are as follows;

- **Residual Energy Theory:** According to this theory, the child has excess energy. When excess energy accumulates and reaches at a certain point, it becomes unprotected.
- **The Theory of Preparation for Life:** It is a theory that is instinctive and includes experience. With the game, the child rehearses by experiencing the future life and is prepared for the future. The child enjoys the game.
- **Imitation Repetition Theory:** It can be said that the game depends on the transmission of desire, instinct, and abilities from the genes. Through play, the child imitates the things his ancestors did in the past, such as jumping, hopping, and bouncing..

Luquet (1927) identified the developmental stages of children that can be handled from their early ages through their pictures. They are pure scribbling, interpretive scribbling, unsuccessful realism, mental realism, and visual realism (Act., Yavuzer, 1992).

The "Children's Art" view, which radically changed the visual arts, emerged. When a comparison is made between the children's paintings of both the expressionist view and the surreal viewers, it has been revealed that the works of the children are almost artistic works (Yılmaz, 2010). One of the leading figures of this view is Australian art educator Viktor Lowenfeld. According to Lowenfeld (1974), instead of forcing the children to produce the same stereotypical products by forcing the children to imitate the examples available in them, they should guide the children in producing their own original products and the products made by the children should comply with their standards. The teacher should play a motivating role in children's creative thinking. Children should not be told that they always draw similar pictures. Instead, questions should be asked that will lead the child to think. According to Lowenfeld (1975), children should not be expected to perceive the world correctly with the eyes of adults and this is not important. The important thing is how the individual demonstrates originality. Intervention with the child destroys the originality and sincerity of the child. In this case, no rules should be set for the child while drawing a picture. The occurrence of this situation destroys the artistic features of children's works (Yılmaz, 2010).

Children develop their creativity when there is no negative influence from outside. It increases their self-confidence. This sense of confidence and creativity of children are better seen in secluded environments where picture books are not available (Lowenfeld, 1975). Lowenfeld (1975) revealed that neither the artistic direction nor the creativity of the child could make a positive progress with the cliché and coloring book type studies that are far from original ideas.

Şekil 1. Lowenfeld, (1947). Creative and Mental Growth. act; Taken from the 5th chapter of Yılmaz, 2010, Fine Arts, Special Teaching Methods in Education.

- a. Original bird drawing that the child created without seeing the coloring book
- b. Child sees and uses the coloring book
- c. Child is influenced by the coloring book and his creativity and self-confidence are destroyed

At the core of the naturalist view, it turns out that children's paintings do not contain cultural elements. On the contrary, they have the same characteristics regardless of any culture. It turns out that if the child tends to the patterns and patterns of the period, the naturalness of his development will deteriorate.

Although it seems that there is a dilemma between the studies reflecting the period and the stereotypes, it is thought that children's paintings do not contain cultural elements. Therefore, they do not take different sources as a reference, in fact, according to the Naturalist view, there is an answer to this situation. The child's development in the natural process is the main thing. If the child is influenced by stereotypes or popular works, the elements s/he reflects in the painting are far from naturalness and real feelings and do not reflect natural progress. It is natural that children do not have cultural elements in the pictures they draw, and that they make the same progress regardless of any culture. The important thing is that children should not be exposed to stereotypical and copy work in order not to affect the feelings and thoughts of children. The naturalist view made a lot of noise with the libertarian approach in the 20th century, but it caused misinterpretations that education is not very important and that children can make better progress on their own without the need for a teacher.

From the first half of the century to the 1980s, the Naturalist view prevailed as the single and most influential idea in art education, and continues to a large extent today (Yılmaz, 2010). The artistic progress of children becomes evident as their mental and physical development progresses. The signs and lines that make up his first drawings continue to gain an artistic dimension from early childhood to adolescence (Yavuzer, 1992).

The development process, which completes itself over time, matures with certain stages and experience. These stages both feed off the previous stage and form the basis for the next stage. Although there is no clear distinction, they are compatible with each other. It advances to the next stage by getting support from each other. (Yeşilyaprak, 2002).

Creativity skills are important for children's holistic development and future life, both academically and socially. Creativity should be developed from childhood to adulthood by being more supported rather than blunted. When we look at creative individuals, it is seen that they are more advantageous socially, artistically and academically than other people. Inaccuracies in education systems, school and classroom practices, and unqualified children's books not only prevent children's creativity, but also have negative effects on children's development. Due to the need arising from all these issues, the effect of using pictorial texts on children's creativity while reading a book was investigated. In this context, an answer to the following research question was sought.

Research question: What is the effect of using and not using pictures while reading to preschool children on the creativity levels of individuals?

Method

In the research, the effect of reading picture and non-picture books to 5-6 year old students on the creativity of their pictures was investigated. For this purpose, two groups were studied, pictures (visuals) were used while reading the story in one of the groups, and not in the other. The reason for choosing this method in the study was that having children perform a pre-test application could increase the effect of variables other than the effect of reading a book (habit, familiarity, etc.), and because it was not possible to have children draw a picture as a pre-test, the pretest-posttest control group design could not be used. In the study, the group in which the visuals were used while reading the story was called the experiment, and the group that was not used was called the control group. In the study, the post-test quasi-experimental design with the control group was used when comparing the creativity scores given to the pictures made by the students in these two groups about the book (story) read. The research model can be shown as in Table 1.

Table 1.

Randomization	Groups	Experimental operations	Posttest
Random story	Experimental (E)	looking at the visual image	Picture about the story
	Control (C)	without looking at the image	Picture about the story

The research is also relational research as it tries to reveal the effect of using visuals in reading on creativity.

Research Group

In the research, two groups of children between the ages of 5-6, in which images are used and not used while reading stories, were used. In the control group class of 23 people, the process was completed without allowing the children to look at the visuals while the story was being read, and in the experimental group class of 31 people, the process continued by allowing the children to look at the visuals while the story was being read. However, there were children who did not participate in both the experimental and control groups during the experimental procedure. As a result, for the 1st book, 16 in the experimental group and 13 in the control group; for the second book, there were 15 people in the experimental group and 10 people in the control group. The group that was read by looking at the images was called the experimental group because the effect of the visuals in the books on the creativity of individuals has been investigated. Therefore, the group that was read without looking at the visuals was considered as the control group. Before the assignment of the experimental and control groups, the Torrance Creativity Test was applied to the children, and the experimental and control groups were assigned so that their creativity score averages were close to each other. As a result, no significant difference was found between the Torrance Creativity Test scores of the experimental and control group children. However, the sample size of the experimental and control groups could not be balanced according to whether the children were at school that day or not.

Data Collection Tool

In the research, the pictures, made by the students about two story books read to them, were used as a data collection tool. Student pictures were scored in a 5-point Likert type in 4 categories. The 4 categories evaluated are color, form, space, and expressiveness. For each category, students got 1

point if they were very weak, 2 points if they were weak, 3 points if they were moderate, 4 points if they were good, and 5 points if they were very good. The students' pictures were scored by three expert raters to eliminate their scoring bias. Therefore, a student can score between 5 and 20 points from an official expert. The reason for using three experts in scoring the pictures is to control objectivity. The scores given by the experts for each child were accepted as continuous points ranging from 5 to 20. At the same time, it was examined whether the scores given by the experts provided a normal distribution. The skewness coefficients of the scores given by the experts to the students' drawings are between -0.928 and -0.009; The kurtosis coefficients were found to vary between -1.082 and -0.774. When the skewness and kurtosis coefficients change approximately between -1 and +1, they do not show a significant deviation from the normal distribution (Cokluk, Şekercioglu, & Büyüköztürk; 2010: p.16). While the reliability was calculated by ensuring the normality and continuous acceptance of the scores given by the experts for the student's drawings, the Pearson correlation was used for the pairwise agreement of the experts and the intraclass correlation coefficient for the triple agreement (Şencan, 2005). The correlations between the experts' scores and their significance levels are given in Table 2.

Table 2. Correlations between the scores that expert raters gave to students pictures

	Rater1	Rater2	Rater3
Rater1	1	,929**	,909**
Rater2	,929**	1	,909**
Rater3	,909**	,909**	1

** p < 0,01

When Table 2 is examined, the correlations between the scores given by the experts to the children's drawings vary between 0.90 and 0.93. All correlations were significant at the 0.01 level. According to this result, it can be said that there is both a high and statistically significant agreement among the experts. The intra-class correlation coefficient, which was calculated to determine the coherence of three experts at the same time, was calculated as 0.970 (confidence interval 0.953 - 0.982) based on the two-way random effect model (Şencan, 2005: p. 275). The calculated intra-class correlation coefficient also shows that there is a high agreement among the experts, and it was found to be significant at the level of 0.01. Based on these results, it can be said that the scores given by the experts to the children's drawings are reliable. At the same time, when the in-class correlation coefficient was 0.70 as a minimum and 0.80 as an acceptable value, the minimum number of raters needed was calculated and it was found to be 1.7 (Şencan, 2005: p. 274). Based on this calculated value, it was deemed sufficient to score children's drawings by 3 experts in this study.

Data Collection Process

Data were collected from children in a total of 2 weeks. Each week, one children's book containing content and illustrations suitable for age and developmental characteristics was read to the children in the control and experimental groups on the same day. One book was read to children once a week. As soon as the story was finished, the children in the experimental and control groups were asked to draw a picture about the book being read. While choosing the books, the books that the children have not encountered before and have not been read to them were chosen, and at the same time, care was taken to choose the books with more concrete pictures that would be easier for the children to draw. Book selections were made by three experts who evaluated and scored the children's pictures

Analysis of Data

The average of the scores obtained from three experts was used as the painting score of the students in the experimental and control groups. Before the average scores were obtained, the scoring process was carried out by following the following process. First, the first expert scored all the students' pictures in the range of 1-5 for 4 categories, and the scores obtained from the 4 categories were summed to obtain the score the student got from the first expert. The same process was repeated for the second and third experts, and thus the scores the students got from the three experts were determined. After this stage, the scores of the students from the three experts were summed up and divided into three, and these average scores were accepted as the "painting creative score" of the students. The score comparisons of the students in the experimental and control groups were made based on these averages. Before comparing the experimental and control group mean scores, the data were pre-analyzed. In the

preliminary analysis, descriptive statistics were calculated. It was checked whether there were missing and extreme values, and whether the data were normally distributed. Descriptive statistics were conducted separately for both the book and the experimental and control groups. It was seen that the data did not show a significant deviation from the normal and did not contain any missing or extreme values. In order to determine the normality of the data, the skewness and kurtosis coefficients of the data belonging to the groups were examined and it was found that they were close to zero. On the other hand, Shapiro-Wilk test was performed, and it was concluded that the distribution was normal (Shapiro-Wilk statistics = 0.972 for the experimental group; $p = 0.57$; Shapiro-Wilk statistics = 0.915, $p = 0.052$ for the control group).

In order to find an answer to the research question, it was examined whether the difference between the mean scores of the students in the experimental and control groups was statistically significant. Since the data provided the assumptions of the independent groups t-test, which are normality, homogeneity of the variances of the groups, and continuity of the data, the analysis were made according to the independent groups t-test.

Results

In order to answer the research question, the comparison tests were carried out for each book separately as well as for all data. As stated in the method section, the deviation from normal was not found to be significant in the analysis made for both the whole data and the books separately. On the other hand, Levene test results for homogeneity of the variances of the groups showed that the group variances were equal. Based on these results, independent groups t-test analysis was used for the scores obtained for each book and for all data.

Analysis Results for the First Book

Table 3 shows the independent groups t-test results for the first book to determine whether there is a significant difference between the averages of the scores given to the students in the experimental and control groups by the field experts.

Table 3. For the first book, the results of the independent groups t-test conducted to determine whether there is a significant difference between the mean scores of the students in the experimental and control groups.

Groups	N	Mean	Std. Deviation	t	df	p
Looking (C)	13	14,872	4,009	0,921	27	0,365
Not Looking(E)	16	13.437	4.299			

The homogeneity of the variances of the groups was tested with Levene's test and the variances were found to be equal (Levene $F = 0.021$; $p > 0.05$). When Table 3 is examined, no significant difference was found between the averages of the scores given by the experts to the pictures of the students in the experimental and control groups for the group in which the first book was used. According to Table 3, the mean scores of the students in the control group are relatively higher than the mean scores of the students in the experimental group, but this difference was not found to be significant. Therefore, it can be said that the mean scores of the experimental and control groups are equal.

Analysis Results for the Second Book

For the second book, the results of the independent groups t-test, which was conducted to determine whether there is a significant difference between the averages of the scores given by the field experts to the students in the experimental and control groups, are given in Table 4.

Table 4. For the second book, independent groups t-test results were used to determine whether there is a significant difference between the mean scores of the students in the experimental and control groups.

Groups	N	Mean	Std. Deviation	t	df	p
Looking (K)	10	16,801	2,895	2,455	23	0,022
Not Looking (D)	15	14,045	2,653			

The homogeneity of the variances of the groups was tested with Levene's test and the variances were found to be equal (Levene $F = 0.328$; $p > 0.05$). When Table 4 is examined, a significant difference was found between the averages of the scores given by the experts to the pictures of the students in the experimental and control groups for the group in which the second book was used. According to Table 4, the mean scores of the students in the control group are relatively higher than the mean scores of the students in the experimental group, and this difference was statistically significant. Therefore, the mean score of the control group is higher than the mean score of the experimental group. It can be said that this difference is too important to be explained by random errors.

Analysis Results for the Whole Group

Table 5 shows the independent groups t-test results for the whole group to determine whether there is a significant difference between the averages of the scores given to the students in the experimental and control groups by the field experts

Tablo 5. The results of the independent groups t-test conducted to determine whether there is a significant difference between the mean scores of the students in the experimental and control groups for the whole group

Groups	N	Mean	Std. Deviation	t	df	p
Looking (C)	23	15,711	3,626	2,007	52	0,050
Not Looking (E)	31	13,731	3,552			

The homogeneity of the variances of the groups was tested with Levene's test and the variances were found to be equal (Levene $F = 0.262$; $p > 0.05$). When Table 5 is examined, no significant difference was found between the averages of the scores given by the experts to the pictures of the students in the experimental and control groups for the whole group data. According to Table 5, the mean scores of the students in the control group are relatively higher than the mean scores of the students in the experimental group, but this difference was not found to be significant. Therefore, it can be said that the mean scores of the experimental and control groups are equal.

Discussion, Conclusion and Recommendations

Fang (1996) argues that the pictures in children's picture books aim to instill a love of books, draw the attention and interest of the child to the book, teach concepts, strengthen the meaning of the story, and raise awareness in children. Jalongo (2004) argued that children's picture books develop children socially, personally, intellectually, culturally, and aesthetically. Thanks to children's picture books, while listening to the book, children also make the story concrete in their minds by looking at the pictures of the book. In this way, the child includes the story in his life (Bilgin, 2011). It can be understood from the pictures that the children have developed artistically and used their creativity. Picture books for children contribute to the development of children. Sever (2003) explained that children's creative painting abilities and desires are possible with artistically qualified illustration. The illustrations in the children's picture books should be in parallel with the perception levels of the children. According to Segun (1988), visuals and pictures rather than written texts have shown that children's imaginations are strengthened, and what is wanted to be conveyed in books is given to children in a better way through pictures.

Quality pictures of children supports their creative thinking, enables them to have knowledge about art and gain an aesthetic understanding (Georgio, 1969). The words and pictures used in picture books should complement each other (Salisbury, 2004). In this study, two books were used, and while there was no significant difference about the creativity of children in the first book, a significant difference was found in favor of the control group in the second book. When factors such as drawings and colors are considered, it has been revealed that children's picture books that do not have stereotypical picture features support their creativity and increase their creativity levels when read by showing their pictures, while unqualified picture books negatively affect children's creativity levels (İnce Sezer, Yücel Dinç & Doğan, 2018). In this study, it can be said that the reason for the results in favor of the control group in the second book is that the visuals in the selected books were not chosen to support creativity. In short, it was observed that the children who drew pictures without looking at the visual figures in the book got more points on a point basis than the children who drew pictures by seeing the visual figures. In this case, it can be said that the pictures of the book read do not have a positive

effect on children's creativity, and the visual extinguishes the child's creativity even more. When we look at the results of the first book analysis, it can be said that there is no significant difference between the experimental and control groups, and the book read does not add something to the creativity of the children visually.

As a result, as seen in this study, the results of the children in the control and experimental groups in the first book were generally close to each other and the difference was not significant. In the second book, the creativity levels of the children who drew without looking were higher. In order to fully understand whether children's creativity can be supported by using or not using the visuals of children's picture books, it is possible to carry out the necessary studies by choosing books with high and low visual qualities for children and reading them by showing or not showing the pictures of the books.

Suggestions for this study are given below;

This study could have been applied to a larger group with more books. The effects on children's creativity can be examined by selecting and categorizing according to the quality of the illustrations in the books to be read to children. Whether the illustrations in the books are abstract or concrete can be evaluated as a separate criterion, and accordingly, it can be evaluated whether it makes a difference on creativity.

References

- Bilgin, H. (2011). 5-6 Yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa yönelik kavramına göre incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bode, U., Kische, I.M. ve Otto, G. (1979). *Yaratıcılık Eğitimi*. (Çev. B. Can). Berlin: Duck Und Verlagshaus: Friedrich Verlag Velber.
- Chambers, J.A. (1969). Beginning a multidimensional theory of Creativity. *Psychological Reports*, 25 (3), 779-799.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Fang, Z. (1996). Illustrations, text, and the child reader: What are pictures in children's storybooks for?. *Reading Horizons*, 37, 130-142.
- Jalongo, M.R. (2004). *Young Children and Picture Books*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.
- Georgio, C. (1969). *Children and their literature*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- İnce Sezer, Ş., Yücel Dinç, F. ve Doğan, N. (2018). The effects of reading not stereotyped illustrated 3-6 yerars children' s books on the creativity of children by showing pictures or not. *International Conferences on New Horizons in Education (INTE)*, Paris, France. Proceedings Books Volume 2, ISSN 21467358.
- Lowenfeld, V. (1975). *Creative and mental growth*. London: Macmillan Publishing
- Lowenfeld, V. (1973). *Creativity and imagination*. Mankato, Minn.: Children's Press.
- Mott, J.A. (1973). *Creativity and imagination*. Mankato, Minn: Children's Press.
- Salisbury, M. (2004). *Illustrating children's books*. Barron's Educational Series Inc.
- San, İ. (2004). *Sanat ve eğitim*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Segun, M. (1988). *The importance of illustrations in children's books*. In S. Mabel (Ed.), *Illustrating for Children: Report of the First Training Workshop for Illustrators of Children's Books* (p.25-27). Children's Literature Association of Nigeria, Ibadan: Nigeria.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. (1. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlik*. Ankara: Seçkin yayınları.
- Tezcan, M. (1994). *Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- The UK National Advisory Committees Report (DfEE), All our futures: Creativity, culture and

education, 1999.

Thurstone, L. (1952). *Creative talent*. In Thurstone, L. L. (Ed): *Applications of psychology*, New York: Harper & Row, 18-37.

Torrance, E. P. (1962). *Guiding creative talent*. NJ: Prentice-Hall, Inc.

Torrance, E. P. (1965). *Rewarding creative behavior: Experiments in classroom creativity*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall Inc.

Torrance, E.P. (1965). *Explorations in creative thinking in early school years: A progress report*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall Inc.

Taylor, C. W. ve Barron, F. (Eds.) (1996). *Scientific creativity: Its recognition and development: Selected papers*. New York: John Wiley and Sons Inc.

Üstündağ, T. (2005). *Yaratıcılığa yolculuk*, Ankara: Pegem Yayınları.

Yavuzer, H. (1992). *Resimleriyle Çocuk* (4. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. S. (1996). *Yaratıcılık* (3.Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Yeşilyaprak, B. (2002). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Yetişken, H. (1998). *Estetiğin Abc'si* (2. Baskı). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Yılmaz, M. ve Artut, K. (Ed.). (2010). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayınları.

Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Appendix

Picture 1, which was drawn by looking

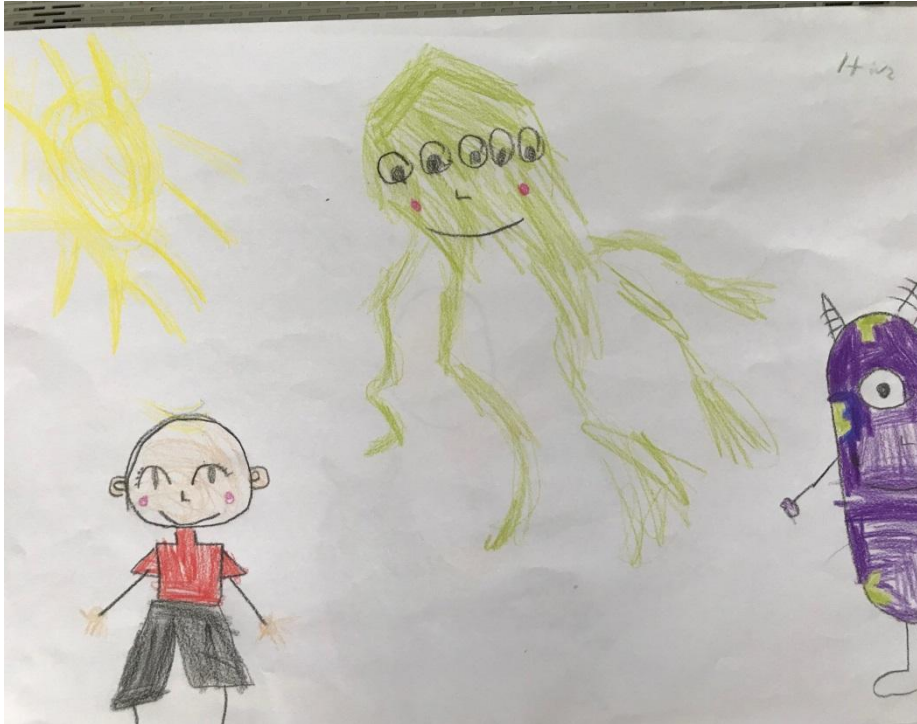
Picture 2, which was drawn by looking

Picture 3, which was drawn by looking

Picture 4, which was drawn by looking

Picture 5, which was drawn by looking

Picture 6, which was drawn by looking

Picture 1, which was drawn without looking

Picture 2, which was drawn without looking

Picture 3, which was drawn without looking

Picture 4, which was drawn without looking

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Resimli Çocuk Kitaplarının Görselini Kullanarak ve Kullanmayarak Okunmasının 60-72 Ay Çocukların Yaratıcılıkları Üzerine Etkisinin İncelenmesi

Şeyda İNCE SEZER¹, Fatma YÜCEL DİNÇ², Nuri DOĞAN³

Öz

Her bir çocuk kendine ait özellikleriyle diğer bireylerden farklılık göstererek toplumda kendine bir yer edinir. Bireysel farklılıkları, durumları yorumlamaları, bakış açıları, kendilerini ifade biçimleri, problem çözme stratejileri ve öğrenme stilleri çocukta çocuğa değişmekte olup, çocukların yaratıcılıklarına etki etmektedir. Birleşik Krallık Ulusal Danışma Komitesi Raporu'na (The UK National Advisory Committees) göre hayal ve düşünce gücü, belirli bir hedef ve kazanım ve son olarak da hedefle örtüşen özgünlük, yaratıcılığı şekillendiren öncelikli unsurlar olarak saptanmıştır. 5-6 yaş çocukları için görsel içermeyen hikaye kitapları bulmak oldukça zor bir durumdur. Bu çocuklar henüz okuma-yazma eğitimi almadıkları için kitaplar kendilerine okulda genellikle yetişkinler tarafından okunmaktadır. Bu araştırmada çocuklara hikâye kitapları okurken kullandığımız görseller, çocukların bu resimleri gözlemleyerek ve kopyalayarak yaratıcılıklarının sönmesine veya sınırlandırılmasına mı yoksa görseller çocukların görsel düşünme becerilerini güçlendirip çocukların yaratıcılıklarını daha fazla desteklemesine mi neden olduğu araştırılmıştır. Araştırma 60-72 ay arasında değişen toplam 54 okul öncesi çocuğu ile toplamda 2 adet görsel açıdan zengin çocuk kitabı kullanılarak yapılmıştır. Yapılan çalışma deneysel bir çalışma olup çalışmanın katılımcıları özel bir anaokulunda bulunan iki sınıftaki çocukların 23 kontrol 31 deney olmak üzere gruplara ayrılması ile kontrol ve deney grupları oluşturularak yapılmıştır. Çocuklar gruplara ayrılırken çocuklara "Torrance Yaratıcılık Testi" uygulanmış olup yaratıcılık puanlarının ortalaması birbirine yakın olan iki grup oluşturulmuştur. Kontrol grubuna kitaptaki görselleri kullanmadan bir uygulayıcı tarafından kitap okunması deney grubuna ise kitaplardaki görseller (resimlemeler) kullanılarak aynı uygulayıcı tarafından kitap okunması hedeflenmiştir. İki gruptan da dinledikleri kitaptan anladıklarını ve düşündüklerini resmetmeleri istenmiştir. Bulgular, iki grubun da resimleri incelenerek Lowenfeld'in çocuk resimlerinin incelenmesinde oluşturduğu dört ana kategori ele alınarak değerlendirilmiştir. Bu kategoriler; renk, biçim, mekân ve anlatımsallıktır. Renkte çocukların kullandıkları renk çeşitleri, tonlamaları ve renklere nasıl hâkim oldukları bakıldı. Biçimde imge zenginliği, kullandığı objeler, resimdeki hareket ifadesi, detay ele alındı. Mekânda çocukların mekansal algısının olup olmadığına, kullandıkları objeleri mekâna yerleştirme becerisine bakıldı. Anlatımsallıkta ise çocuğun kitaptaki konuya ne kadar hâkim olduğu, konuyu anlama seviyesi ve resimde kullandığı ifadeye bakarak bütün kategoriler beşli likert tarzı ölçeklendirmeyle puanlanmıştır. İkili karşılaştırma için yapılan t testi sonuçlarına göre 1. kitabın deney ve kontrol grubu ortalamaları arasında fark bulunmamıştır. İkinci kitap için ise deney ve kontrol grupları arasında manidar bir fark bulunmuştur. Bakmadan çizim yapan çocuklar daha yüksek puan almışlardır. Kitaplarda kullanılan resimlerin niteliğinin okuma üzerindeki etkisi ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Yaratıcılık
Okul Öncesi
Dönem
Resimli Çocuk
Kitapları

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 31.01.2021

Kabul Tarihi: 24.11.2021

E-Yayın Tarihi: 31.12.2021

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi, Türkiye, seydagul34@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4475-677X>

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye, fatma.yucel.fy@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4996-0646>

³ Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Türkiye, nuridogan2004@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6274-2016>

Giriş

Yaratıcılıkla ilgili birbirine benzeyen birçok tanım vardır. Örneğin Thurstone (1952) yaratıcılığı bireyin birden aniden sonuçlanan ve yenilikler oluşturan bir çözüm yolu bulması olarak tanımlamaktadır. Düşünce sanatsal, mekanik ve kuramsal özellikler taşımaktadır. Bartlett'e (1958) göre yaratıcılık "ana yoldan ayrılma, kalıpların dışına çıkma, deneyime açık olma ve bir şeyin diğer bir şeye rehberlik etmesine, onu yönlendirmesine izin verme" dir (Akt: Torrance, 1965).

Torrance'a (1965) göre sanatçılar yaratıcılığı kullanır. Torrance'a (1962) göre yaratıcılığı tanımlamak için sorunlara karşı hassas ve duyarlı olunmalıdır. Bir durum ve olayın eksikliğini hissedip bunların neler olduğunun farkına varılmasıyla ortaya bir fikir sürerek, nasıl çözülebileceği konusunda tahminler yürütüp, fikirlerin test edilerek eğer ihtiyaç duyuluyorsa onları değiştirerek yeniden test edip ortaya sonucu koyabilme durumu yaratıcılığı tanımlamak için gereklidir. Yaratıcılık bireyde ortaya çıkmış veya çıkmamış yeteneklerin geliştirilmesiyle, yeni fikirlerin ortaya atılmasıyla, merak etme, keşfetme, yeni bir şey icat etme yeteneğidir (Mott, 1973). Chambers'a (1969) göre yaratıcılık farklı alanlarda kendini gösterebilir ve bunun seviyesi daha az veya daha çok olabilir. Örnek vermek gerekirse bir bireyin resim yaratıcılığı daha fazla olabilirken dans yaratıcılığı daha az olabilir. Çocukların yaratıcı etkinlikleri ile ilgili yapılan bir çalışmada güzel bir resim yapamayan bir çocuğun keşfettiği bir oyun ile engeli olan bir arkadaşını da oyun içerisine dahil ederek arkadaşlarını mutlu kılıp bütün ilgiyi kendi üzerine çekebildiği gözlenmiştir (Bode ve ark., 1979).

Sanatsal yaratıcılık literatürde incelendiğinde daha sınırlı çalışmalar ortaya çıkmaktadır. San'a (2004) göre bilimsel yaratıcılık ve sanatsal yaratıcılık arasında beyin ve zihni kullanma aşamaları açısından bir farklılık yoktur. Bilimsel yaratıcılıkta beynin sol yarım küresi çalışırken sanatsal yaratıcılıkta beynin sağ yarım küresi daha aktiftir. Eğer beynin iki yarım küresi etkileşim içerisinde olmazsa o zaman ulaşılmak istenen yaratıcılık görülmemektedir.

Yetişken'e (1998) göre sanatçının etkin olması için üç çeşit nesne arasında bağlantı kurulması gerekmektedir. Bunlar;

- Mevcut bulunan nesne
- Sanatçının zihninde bulunan nesne
- Henüz tamamlanmamış eser halinde bulunan nesne

Sanatçı mevcut bulunan nesneye kendi bireysel duygu ve düşüncelerini ekleyerek onu başka bir hale getirebilir (Yolcu, 2009).

Lowenfeld ve çalışma arkadaşlarının yaptıkları araştırmaya göre yaratıcılığın temel özellikleri aşağıdaki gibidir (Akt: Yavuzer, 1996).

- Esneklik
- Akıcılık
- Sorunlara duyarlı olma
- Orjinallik
- Yeniden tanımlayıp yeniden düzenleme

Yolcu'ya (2009) göre yaratıcılığın temel özellikleri şu şekilde açıklanmıştır;

Esneklik: Esneklikte kişi çevresine zorlanmadan uyum sağlayarak, birçok açıdan düşünme yetisine sahip olur ve düşündüğü şeylerin farklılaştırılıp değiştirilmesine karşı çıkmaz. Yaratıcı bireyler düşüncelerinde esnektir, kesin kalıplaşmış çizgileri yoktur. Yaratıcı bireyler farklılaşan durumlara karşı hemen adapte olurlar.

Akıcılık: Hızlı bir şekilde düşünüp az bir zamanda birçok fikir ortaya koyabilme durumudur. Örneğin yaratıcı bir çocuğa bir kâğıt verdiğinde kısa bir süre içerisinde yaratıcı olmayan kişiye göre kâğıdı nerelerde kullanabileceği konusunda çok daha fazla fikir üretirler.

Sorunlara Duyarlı Olma: Yaratıcı bireyler etrafındaki kişilere, olaylara, duyduklarına ve gördüklerine normalin üzerinde bir hassasiyet gösterirler. Yaratıcı ve duyarlı olan bir çocuk resim çizerken o resme odaklanarak resimle özdeşleşir.

Orijinallik: Burada bireyin kendine has olması söz konusudur. Yaratıcı çocuklar olay, durum veya nesnelere karşı diğer insanların bakış açılarından farklı bakış açısı kullanarak değişik çözüm yolları kullanırlar.

Yeniden Tanımlayıp Yeniden Düzenleme: Verilen malzemeleri farklı biçimlerde kullanıp, kullanma sıralarını değiştirme, kullanılan malzemeleri işlevlerinin dışında kullanabilme gibi özelliklere sahip olurlar yaratıcı bireyler. Yeniden tanımlamada soyutlamak, ayrıntılara ve farklılıklara girmek ve hayal gücünü kullanmak yer alır.

Yolcu'ya (2009) göre çocuklarda yaratıcılık hayal kurabilme gücü, öğrenme basamağında bulunma ve oyun ile gerçekleşir. Okul öncesi çocukların hayal gücü çok gelişmiştir. Böylece çocuk rahat bir şekilde kendi olabilir ve özgün eserler oluşturabilir.

Çocuklarda yaratıcılığı geliştirmek için yapılabilecekler (Honig, 2001; Akt: Üstündağ, 2005):

- Çocuğu düşündürebilecek Açık uçlu soruların sorulması. Örneğin 'Eğer çocuklar hiç büyümeseydi neler olurdu?' vb. sorular sorulabilir.
- Çocuklara farklı sanat dallarını birleştirerek özümsemesini sağlama. Örneğin çocuklar resim çizerken müzik dinletme.
- Çocukların hareketlerden faydalanması. Örneğin body perküsyon. Bunu yaparken vücut parçalarını kullanır ve ritim tutabilirler.
- Alanları farklı işlevlerde kullanma ve normal olan dışında farklı şeyler yapmak. Örneğin kış mevsiminde pikniğe gitmek.
- Çocukların olağanın dışında düşünmelerini sağlamak ve düşündüğü şeyleri ifade etmelerini sağlamak. Örneğin iki arkadaş bir gezegene gittiniz ve yanınızda hiçbir iletişim aleti yok ailenizle nasıl iletişim kurardınız? Neler hissederdiniz?

Çocuk Çizimleri

Çizimi çocuklar oyun olarak algırlar. Çocuklar oyuncaklarına nasıl özen gösteriyorlarsa çizdikleri ürünlere de aynı hassasiyeti gösterirler (Yavuzer, 1992). Kısacası çocuklarda oyun ile ilgili kuramların açıklanması çocuğun resim çizmesi ile ilgili kuramları da açıklar nitelikte olacaktır. Tezcan'a (1994) göre çocukların oyun ile ilgili ve çizimleri de kapsayan kuramlar şöyledir;

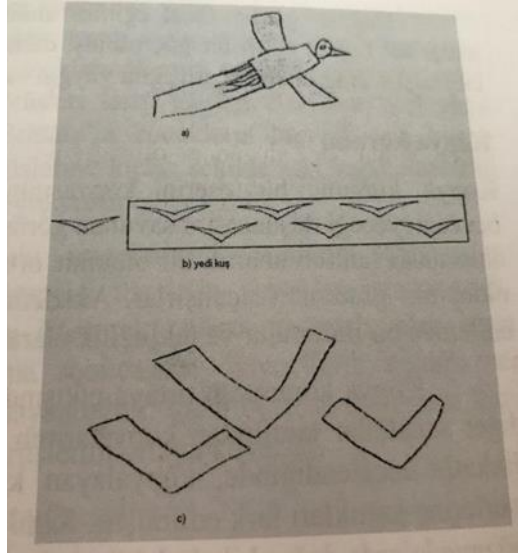
- Artık Enerji Kuramı: Bu kurama göre çocukta fazla enerji bulunmaktadır. Fazla enerji birikip belirli bir noktaya gelince artık korunmamış bir hal alır.
- Yaşama Hazırlık Kuramı: İçgüdüsel olan ve deneyimi içeren bir kuramdır. Oyun ile çocuk gelecek yaşamını deneyimleyerek prova yapmış olur ve geleceğe hazırlanır. Çocuk oyundan zevk alır.
- Taklit Tekrar Kuramı: Oyun istek, içgüdüsellik ve yeteneklerin genlerden gelen aktarımına bağlıdır denebilir. Oyun vasıtasıyla çocuk zıplama, hoplama ve sekme gibi geçmişte atalarının da yaptığı şeyleri taklit etmiş olur.

Luquet (1927), çocukların resimleri vasıtasıyla onların erken yaşlarından itibaren ele alınabilecek gelişim evrelerini belirlemiştir. Bunlar; saf karalama, yorumlu karalama, başarısız gerçekçilik, zihinsel gerçekçilik ve görsel gerçekçilik (Akt., Yavuzer, 1992).

Görsel sanatlarda kökten değişiklik oluşturan "Çocuk Sanatı" görüşü ortaya çıkmıştır. Hem dışavurumcu görüş hem de gerçeküstü görüşçülerin çocukların resimleri arasında karşılaştırma yapıldığında çocukların eserlerinin neredeyse sanatsal eser niteliği taşıdığı ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2010). Bu görüşün önde gelen isimlerinden biri Avustralyalı sanat eğitmeni Viktor Lowenfeld'dir. Lowenfeld'e (1974) göre öğretmenlerin çocukları zorlayarak onlarda hazır bulunan örneklerin taklit edilerek aynı basmakalıp ürünlerin çıkartılmasına zorlanmaktansa çocukların kendilerine has orijinal ürünlerin çıkmasında yol göstermeleri gerektiği ve çocukların kendi yaptıkları ürünleri onların standartlarına uygun olmalıdır. Öğretmen çocukların yaratıcı düşünmelerinde güdüleyici rol oynamalıdır. Çocuklara hep birbirine benzer resim çizdiği söylenmemelidir. Bunun yerine çocuğu düşünmeye yönlendirecek sorular sorulmalıdır. Lowenfeld'e (1975) göre çocukların yetişkinin gözü ile dünyayı doğru algılaması beklenmemelidir. Bu durum önemli değildir. Önemli olan şey bireyin özgünlüğü nasıl gösterdiğidir. Çocuğa yapılan müdahale çocuğun özgünlüğünü ve içtenliğini ortadan

kaldırır. Bu durumda çocuğa resim çizerken herhangi bir kural konmamalıdır. Bu durumun oluşması çocukların çalışmalarının sanatsal özelliklerini yok eder (Yılmaz, 2010).

Çocuklar dışarıdan gelen olumsuz bir etki olmadığında yaratıcılıklarını geliştirirler. Böylece kendilerine olan güvenleri de artar. Çocukların bu güven hissi ile yaratıcılıkları resimli kitapların bulunmadığı تنها ortamlarda daha iyi görülür (Lowenfeld, 1975). Çocuğun özgün fikirlerden uzak klişe ve boyama kitabı türünde çalışmalarla ne sanat yönünün ne de yaratıcılığının olumlu bir ilerleme kaydedemeyeceğini Lowenfeld (1975) ortaya çıkarmıştır.

Şekil 1. Lowenfeld, (1947). Creative and Mental Growth. Akt; Yılmaz, 2010, Güzel Sanatlar Eğitimde Özel Öğretim Yöntemleri kitabı 5. bölümünden alınmıştır.

- Çocuğun boyama kitabını görmeden ortaya çıkardığı özgün kuş çizimi
- Çocuk boyama kitabını görüyor ve kullanıyor
- Çocuk boyama kitabından etkileniyor ve yaratıcılığı, kendine duyduğu güveni yok oluyor

Doğalcı görüşün özünde, çocuk resimlerinin kültürel öğeler barındırmadığını, aksine hiçbir kültür fark etmeksizin aynı özellikleri taşıdığını ortaya çıkar. Çocuk dönemin örneklerine ve kalıplara eğilim gösterirse, gelişiminin doğallığının bozulacağı ortaya çıkar.

Dönemi yansıtan çalışmalar ile kalıp çalışmaların çocukları etkilediğinin düşünülmesine karşın çocuk resimlerinin kültürel öğeler barındırmadığını bu sebeple farklı kaynakları referans almamaları arasında bir ikilem ortaya çıkıyor gibi gözükse de aslında Doğalcı görüşe göre bu durumun bir yanıtı vardır. Çocuğun doğal süreçte gelişim göstermesi asıl olandır. Eğer çocuk basmakalıp ya da popüler çalışmalardan etkilenmişse, resimde yansıttığı unsurlar doğallıktan ve gerçek duygulardan uzak kalır ve doğal ilerlemenin bir yansıması niteliği taşımaz. Çocukların çizdikleri resimlerde kültüre ait öğelerin olmaması, hiçbir kültür fark etmeksizin aynı ilerlemeyi kaydetmesi doğal olandır. Önemli olan çocukların duygu ve düşüncelerine etki etmemek adına çocuklar basmakalıp ve kopya çalışmalara maruz bırakılmamalıdır. Doğalcı görüş 20.yy'da özgürlükçü yaklaşımla çok ses getirmiş ancak eğitimin pek de bir önemi olmadığını, öğretmene gerek olmadan çocukların kendi başlarına daha iyi aşamalar kaydedeceğine varan yanlış yorumlara sebep olmuştur.

Yüzyılın ilk yarısından 1980'lere dek Doğalcı görüş sanat eğitiminde tek ve en etkili fikir olarak hükmünü sürdürmüş, devamında ve hala bugün de geçerliliğini büyük ölçüde sürdürmektedir (Yılmaz, 2010). Çocukların sanatsal yönden ilerlemesi, zihinsel ve fiziksel gelişimin aşama kaydetmesiyle belirginleşir. İlk çizimlerini oluşturan işaret ve çizgiler, erken çocukluk döneminden ergenlik dönemine dek sanatsal bir boyut kazanmaya devam eder (Yavuzer, 1992).

Zamanla kendini tamamlayan gelişim süreci, belirli aşamalarla ve tecrübeyle olgunlaşır. Bu aşamalar hem bir önceki aşamadan beslenir hem de bir sonraki aşama için temel oluşturur. Kesin bir

ayrımı olmamakla birlikte birbiriyle bağdaşıktır. Birbirinden destek alarak bir sonraki aşamaya ilerler. (Yeşilyaprak, 2002).

Yaratıcılık becerileri çocukların bütünsel gelişimlerinde ve ileriki yaşantılarında gerek akademik gerekse sosyal yönden önemlidir. Çocukluk döneminden yetişkinliğe yaratıcılık köreltilmek yerine daha fazla desteklenerek geliştirilmelidir. Yaratıcı bireylere baktığımızda diğer insanlara göre sosyal, sanatsal ve akademik yönden daha avantajlı oldukları görülür. Eğitim sistemlerindeki yanlışlıklar, okul ve sınıf içi uygulamaları ve kullanılan nitelsiz çocuk kitapları çocukların yaratıcılığını engellediği gibi çocukların gelişimleri üzerinde de olumsuz etkiler oluşturur. Bütün bunlardan dolayı oluşan ihtiyaç nedeniyle çocuklara kitap okurken resimli metin kullanımının çocukların yaratıcılıkları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki araştırma sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırma sorusu: Okul öncesi çocuklara kitap okurken resimler kullanmanın ve kullanmamanın bireylerin yaratıcılık düzeylerine etkisi nasıldır?

Yöntem

Araştırmada resimli ve resimsiz kitapların okul 5-6 yaş öğrencilere okunmasının onların yaptığı resimlerdeki yaratıcılığa etkisini araştırılmaktadır. Bu amaçla iki grup üzerinde çalışılmış, gruplardan birinde hikâye okunurken resimler (görseller) kullanılmış, diğerinde ise kullanılmamıştır. Araştırmada bu yöntemin seçilmesinin nedeni çocuklara bir ön test uygulaması yaptırmak kitap okumanın etkisi dışındaki değişkenlerin etkisini artırabilir (alışkanlık, aşinalık vb.) düşüncesi ile çocuklara ön test olarak resim çizdirmenin mümkün olmaması nedeniyle ön test son test kontrol gruplu desen kullanılamamıştır. Çalışmada hikâye okunurken görsellerin kullanıldığı gruba deney, kullanılmadığı gruba kontrol grubu adı verilmiştir. Araştırmada bu iki gruptaki öğrencilerin okunan kitapla (hikâye ile) ilgili yaptıkları resimlere yaratıcılık yönünden verilen puanlar karşılaştırılırken kontrol gruplu son test yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma modeli Tablo 1'deki gibi gösterilebilir.

Tablo1.

Atama	Gruplar	Öntest	Denel İşlem	Sontest
Tesadüfi	Deney (D)	Yok	Görsel var (Bakarak)	Hikayeyle ilgili Resim
(R)	Kontrol (K)	Yok	Görsel yok (Bakmadan)	Hikayeyle ilgili Resim

Araştırmada aynı zamanda okumada görsellerin kullanılmasının yaratıcılığa etkisi ortaya çıkarılmaya çalışıldığından ilişkisel bir araştırmadır.

Araştırma Grubu

Araştırmada hikâye okurken görsellerin kullanıldığı ve kullanılmadığı 5-6 yaş aralığındaki çocuklardan oluşan iki grup kullanılmıştır. 23 kişilik kontrol grubu sınıfında çocuklara hikaye okunurken görsellere bakmalarına izin verilmeden süreç tamamlanmış ve 31 kişilik deney grubu sınıfında çocuklara hikaye okunurken görsellere bakmaları sağlanarak süreç devam etmiştir. Ancak deneysel işlem sırasında deney hem de kontrol grubuna katılım sağlamayan çocuklar olmuştur. Bunun sonucunda 1. kitap için deney grubunda 16 kontrol grubunda 13; 2. kitap için deney grubunda 15 kontrol grubunda 10 kişi yer almıştır. Görsellere bakılarak okuma yapılan gruba deney grubu denmiştir. Çünkü kitaplardaki görsellerin bireylerin yaratıcılığına etkisi araştırılmıştır. Dolayısıyla görsellere bakılmadan okuma yapılan grup kontrol grubu olarak ele alınmıştır. Deney ve kontrol grubu ataması yapılmadan önce çocuklara Torrance Yaratıcılık Testi uygulanmış yaratıcılık puan ortalamaları birbirlerine yakın olacak şekilde deney ve kontrol grubu atanmış yapılmıştır. Sonuç olarak deney ve kontrol grubu çocuklarının Torrance Yaratıcılık Testi puanları arasında önemli bir fark bulunmamıştır. Ancak çocukların o gün okulda olup olmama durumlarına göre deney ve kontrol grubu örneklem büyüklüğü dengelenememiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin kendilerine okunan toplamda 2 hikâye kitabı ile ilgili yaptıkları resimler kullanılmıştır. Öğrenci resimleri 4 kategoride 5'li likert tipinde puanlanmıştır. Değerlendirilen 4 kategori renk, biçim, mekân ve anlatımsallık şeklindedir. Her bir kategori için öğrenciler çok zayıfsa 1 puan, zayıfsa 2 puan, orta düzeyde ise 3 puan, iyi durumdaysa 4

puan ve çok iyi durumdaysa 5 puan kazanmıştır. Öğrencilerin resimleri puanlama yanlılıklarını gidermek için 3 uzman tarafından puanlanmıştır. Dolayısıyla bir öğrenci resmi bir uzmandan 5 ile 20 puan arasında puan alabilmektedir. Resimlerin puanlanmasında 3 uzmandan yararlanılmasının nedeni objektifliği kontrol edebilmektir. Uzmanların her bir çocuk için verdiği puanlar 5 ile 20 arasında değişen sürekli puan olarak kabul edilmiştir. Aynı zamanda uzmanların verdiği puanların normal dağılımı sağlayıp sağlamadığı incelenmiştir. Uzmanların öğrenci resimlerine verdiği puanların çarpıklık katsayıları -0,928 ile -0,009 arasında; basıklık katsayıları -1,082 ile -0,774 arasında değiştiği görülmüştür. Çarpıklık ve basıklık katsayıları yaklaşık olarak -1 ve +1 arasında değiştiğinde normal dağılımdan önemli bir sapma göstermemektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk; 2010: s.16). Uzmanların öğrenci resimleri için verdiği puanların normalliği sağlaması ve sürekli kabul edilmesi ile güvenilirlik hesaplanırken uzmanların ikili uyumu için Pearson korelasyonundan, üçlü uyum için Sınıf içi (intraclass) korelasyon katsayısından yararlanılmıştır (Şencan, 2005). Uzmanların puanları arasındaki korelasyonlar ve manidarlık düzeyleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo1. Uzmanların öğrenci resimlerine verdiği puanlar arasındaki korelasyonlar

	uzm1	uzm2	uzm3
uzm1	1	,929**	,909**
uzm2	,929**	1	,909**
uzm3	,909**	,909**	1

** p < 0,01

Tablo 2 incelendiğinde uzmanların çocukların resimlerine verdiği puanlar arasındaki korelasyonlar 0,90 ile 0,93 arasında değişmektedir. Tüm korelasyonlar 0,01 düzeyinde manidar bulunmuştur. Bu sonuca göre uzmanlar arasında hem yüksek hem de istatistiksel olarak önemli bir uyum olduğu söylenebilir. Uzmanların üçünün aynı anda uyumun belirlemek için hesaplanan sınıf içi korelasyon katsayısı ise iki yönlü tesadüfi etki modeline dayanarak 0,970 (güven aralığı 0,953 – 0,982) olarak hesaplanmıştır (Şencan, 2005: s. 275). Hesaplanan sınıf içi korelasyon katsayısı da uzmanlar arasında yüksek bir uyumun olduğunu göstermektedir ve 0,01 düzeyinde manidar bulunmuştur. Bu sonuçlara dayanarak uzmanların çocukların resimlerine verdiği puanların güvenilir olduğu söylenebilir. Aynı zamanda sınıf içi korelasyon katsayısının minimum 0,70 ve kabul edilebilir değer olarak 0,80 olduğunda en az kaç puanlayıcı gerektiği hesabı yapılmış ve 1,7 olarak bulunmuştur (Şencan, 2005: s. 274). Hesaplanan bu değere dayanarak bu araştırmada çocuk resimlerinin 3 uzman tarafından puanlanması yeterli görülmüştür.

Veri Toplama Süreci

Veriler çocuklardan toplamda 2 hafta süre içerisinde toplanmıştır. Her hafta yaş ve gelişim özelliklerine uygun içerik ve resimleme içeren 1’er adet çocuk kitabı kontrol ve deney grubundaki çocuklara aynı gün içerisinde okunmuştur. Haftada 1 gün 1 kitap çocuklara okunmuştur. Hikaye okunması biter bitmez deney ve kontrol grubundaki çocuklardan okunan kitapla ilgili resim yapmaları istenmiştir. Kitaplar seçilirken çocukların daha önce karşılaşmadıkları ve onlara okunmayan kitaplar seçilmiş olup aynı zamanda çocukların resmetmeleri daha kolay olabilecek daha somut resimlerden oluşan kitapların seçilmesine özen gösterilmiştir. Kitap seçimleri çocukların resimlerini değerlendirip puanlayan 3 uzman tarafından yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin resim puanı olarak üç uzmandan aldıkları puanların ortalaması kullanılmıştır. Ortalama puanlar elde edilmeden önce puanlama işlemi şu süreç izlenerek gerçekleştirilmiştir. Öncelikle birinci uzman tüm öğrencilerin resimlerini 4 kategori için 1-5 aralığında puanlamış, 4 kategoriden elde edilen puanlar toplanarak öğrencinin birinci uzmandan aldığı puan elde edilmiştir. Aynı süreç ikinci ve üçüncü uzman için tekrar edilmiş ve böylece öğrencilerin üç uzmandan aldıkları puanlar belirlenmiştir. Bu aşamanın ardından öğrencilerin üç uzmandan aldığı puanlar toplanarak üçe bölünmüş ve bu ortalama puanlar öğrencilerin “resim yaratıcı puanı” olarak kabul edilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin puan karşılaştırmaları bu ortalamalara dayanarak yapılmıştır. Deney ve kontrol grubu puan ortalamalarını karşılaştırmadan önce verilere ön analiz yapılmıştır. Ön analizlerde betimsel istatistikler hesaplanmış, kayıp ve uç değer olup olmadığına bakılmış, verilerin normal dağılıp dağılmadığı kontrol edilmiştir. Betimsel istatistikler hem kitap hem de

deney ve kontrol grupları için ayrı ayrı yürütülmüş; verilerin normalden önemli bir sapma göstermediği, kayıp ve uç değer içermediği görülmüştür. Verilerin normalliğini belirlemek için gruplara ait verilerin çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş sifıra yakın oldukları bulunmuştur. Diğer yandan Shapiro-Wilk testi yapılmış ve dağılımın normal olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Deney grubu için Shapiro-Wilk istatistiği= 0,972 ; $p= 0.57$; Kontrol grubu için Shapiro-Wilk istatistiği =0.915, $p= 0.052$).

Araştırma sorusuna cevap bulabilmek için deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin resim puanı ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli olup olmadığına bakılmıştır. Veriler bağımsız gruplar t testinin varsayımları olan normallik, grupların varyanslarının homojen olması, verilerin sürekli olması koşullarını sağladığından analizler bağımsız gruplar t testine göre yapılmıştır.

Bulgular

Araştırma sorusuna cevap verebilmek için yapılan karşılaştırma testleri her bir kitap için ayrı ayrı yapıldığı gibi tüm veriler için de gerçekleştirilmiştir. Yöntem bölümünde de belirtildiği gibi hem tüm veri için hem de kitaplar için ayrı ayrı yapılan analizlerde normalden sapma önemli bulunmamıştır. Diğer yandan grupların varyanslarının homojenliği için yapılan Levene testi sonuçları grup varyanslarının eşit olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlara dayanarak her bir kitap için elde edilen puanlar ve tüm veri için bağımsız gruplar t testi analizinden yararlanılmıştır.

Birinci Kitap için Yapılan Analiz Sonuçları

Birinci kitap için deney ve kontrol grubundaki öğrencilere alan uzmanları tarafından verilen puanların ortalamaları arasında manidar bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Birinci kitap için deney ve kontrol grubundaki öğrencilere ait puanların ortalamaları arasında manidar bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları

Gruplar	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	p
Bakmadan (K)	13	14,872	4,009	0,921	27	0,365
Bakarak (D)	16	13,437	4,229			

Grupların varyanslarının homojen olup olmadığı Levene testi ile test edilmiş ve varyanslar eşit bulunmuştur (Levene $F= 0,021$; $p> 0,05$). Tablo 3 incelendiğinde birinci kitabın kullanıldığı grup için deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin resimlerine uzmanlar tarafından verilen puanların ortalamaları arasında manidar fark bulunmamıştır. Tablo 3'e göre kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamaları göreceli olarak deney grubundaki öğrencilerin puan ortalamalarından büyüktür ancak bu fark manidar bulunmamıştır. Dolayısıyla deney ve kontrol grubunun puan ortalamalarının eşit olduğu söylenebilir.

İkinci Kitap için Yapılan Analiz Sonuçları

İkinci kitap için deney ve kontrol grubundaki öğrencilere alan uzmanları tarafından verilen puanların ortalamaları arasında manidar bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. İkinci kitap için deney ve kontrol grubundaki öğrencilere ait puanların ortalamaları arasında manidar bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları

Gruplar	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	p
Bakmadan (K)	10	16,801	2,895	2,455	23	0,022
Bakarak (D)	15	14,045	2,653			

Grupların varyanslarının homojen olup olmadığı Levene testi ile test edilmiş ve varyanslar eşit bulunmuştur (Levene $F= 0,328$; $p > 0,05$). Tablo 4 incelendiğinde ikinci kitabın kullanıldığı grup için deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin resimlerine uzmanlar tarafından verilen puanların ortalamaları arasında manidar fark bulunmuştur. Tablo 4'e göre kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamaları göreceli olarak deney grubundaki öğrencilerin puan ortalamalarından büyüktür ve bu fark istatistiksel olarak manidar bulunmuştur. Dolayısıyla kontrol grubunun puan ortalamasının deney

grubunun puan ortalamasından büyük olduğu; bu farkın tesadüfi hatalarla açıklanamayacak kadar önemli olduğu söylenebilir.

Tüm Grup için Yapılan Analiz Sonuçları

Tüm grup için deney ve kontrol grubundaki öğrencilere alan uzmanları tarafından verilen puanların ortalamaları arasında manidar bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Tüm grup için deney ve kontrol grubundaki öğrencilere ait puanların ortalamaları arasında manidar bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları

Gruplar	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	p
Bakmadan (K)	23	15,711	3,626	2,007	52	0,050
Bakarak (D)	31	13,731	3,552			

Grupların varyanslarının homojen olup olmadığı Levene testi ile test edilmiş ve varyanslar eşit bulunmuştur (Levene $F=0,262$; $p>0,05$). Tablo 5 incelendiğinde Tüm grup verisi için deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin resimlerine uzmanlar tarafından verilen puanların ortalamaları arasında manidar fark bulunmamıştır. Tablo 5'e göre kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamaları göreceli olarak deney grubundaki öğrencilerin puan ortalamalarından büyüktür ancak bu fark manidar bulunmamıştır. Dolayısıyla deney ve kontrol grubunun puan ortalamalarının eşit olduğu söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Fang (1996) resimli çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğa kitap sevgisi aşlamak, çocuğun dikkat ve ilgisini kitaba çekmek, kavram öğretmek, öykünün anlamını güçlendirmek ve çocuklarda farkındalık kazandırmak amacı taşıdığını savunmaktadır. Jalongo (2004), resimli çocuk kitaplarının çocukları sosyal, kişisel, entelektüel, kültürel ve estetik açıdan geliştirdiğini savunmuştur. Resimli çocuk kitapları sayesinde çocuklar bir yandan kitabı dinlerken bir yandan da kitabın resimlerine bakarak anlatılanı zihinlerinde somut hale getirirler. Bu sayede çocuk hikâyeyi hayatına dahil etmiş olur (Bilgin, 2011). Çocukların sanatsal açıdan ne kadar geliştikleri ve yaratıcılıklarını kullandıkları yaptıkları resimlerden anlaşılabilir. Resimli çocuk kitapları çocukların gelişimine katkıda bulunur. Sever (2003) çocuklarda yaratıcı resim yapma yetenek ve isteklerinin sanatsal olarak nitelikli resimleme ile mümkün olduğunu açıklamıştır. Resimli çocuk kitaplarındaki çizimler çocukların algı seviyeleri ile paralel olmalıdır. Segun'a (1988) göre yazılı metinlerden ziyade görseller ve resimler çocukların hayal dünyalarını güçlendirdiğini, kitaplarda iletilmek istenilenlerin de çocuklara resim yoluyla daha iyi bir şekilde verildiğini ortaya koymuştur.

Nitelikli resimler çocukların; yaratıcı düşüncelerini destekler, sanat hakkında bilgi sahibi olmasını ve estetik anlayış kazanmasını sağlar (Georgio, 1969). Resimli kitaplarda kullanılan sözcükler ve resimler birbirlerini tamamlamalıdır (Salisbury, 2004). Bu çalışmada iki kitap kullanılmış olup 1. kitapta çocukların yaratıcılıkları hakkında anlamlı bir fark çıkmazken 2. kitapta kontrol grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Çizimler ve renkler gibi faktörler düşünüldüğünde basmakalıp resim özellikleri taşımayan resimli çocuk kitaplarının çocuklara resimleri gösterilerek okunduğunda onların yaratıcılıklarını destekleyip yaratıcılık seviyelerini yükselttiği nitelsiz resim kitaplarının ise çocukların yaratıcılık seviyelerini olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır (İnce Sezer, Yücel Dinç & Doğan, 2018). Bu çalışmada 2. kitapta kontrol grubu lehine sonucun çıkma nedenlerinden seçilen kitaplardaki görsellerin yaratıcılığı destekleyici özellikte seçilmiş olduğundan kaynaklanmıştır denilebilir. Kısacası kitaptaki görsel figürlere bakmadan resim çizen çocukların görsel figürleri görerek resim çizen çocuklardan puan bazında daha fazla puan aldıkları gözlenmiştir. Bu durumda okunan kitabın resimlerinin çocukların yaratıcılığı üzerinde olumlu etkisinin olmadığı görselin çocuğun yaratıcılığını daha da söndürdüğü söylenebilir. Birinci kitap analizinin sonucuna bakıldığında deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark görülmemesinin ise okunan kitabın görsel açıdan çocuklara yaratıcılık anlamında bir şeyler katmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak, yapılan bu çalışmadan da görüldüğü gibi 1. kitapta kontrol ve deney grubundaki çocukların sonuçlarının birbirlerine genellikle yakın olduğu ve farkın manidar bulunmadığı 2. kitapta ise bakmadan resim çizen çocukların yaratıcılık seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocukların

yaratıcılıklarının resimli çocuk kitaplarının görsellerini kullanıp kullanmamakla desteklenip desteklenmeyeceğinin tam anlamıyla anlaşılabilmesi için çocuklar için görsel nitelikleri yüksek ve düşük kitaplar seçilerek kitap resimlerinin gösterilmesi ve gösterilmemesi suretiyle okunması ile gerekli çalışmalarının yapılması bu çalışmayı bir üst seviyeye taşıyabilecektir.

Bu çalışma için öneriler aşağıda belirtilmiştir;

Bu çalışma daha fazla kitap ile daha büyük grup üzerinde uygulanabilirdi. Çocuklara okunacak kitaplar içerisindeki resimlemenin niteliğine göre seçilip kategorilere ayrılarak çocukların yaratıcılıkları üzerindeki etkilerine bakılabilir. Kitaplardaki resimlemelerin soyut veya somut olup olmamaları ayrı bir kriter olarak değerlendirilip buna göre yaratıcılık üzerinde fark oluşturup oluşturmadığı değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Bilgin, H. (2011). 5-6 Yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa yönelik kavramına göre incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bode, U., Kische, I.M. ve Otto, G. (1979). *Yaratıcılık Eğitimi*. (Çev. B. Can). Berlin: Duck Und Verlagshaus: Friedrich Verlag Velber.
- Chambers, J.A. (1969). Beginning a multidimensional theory of Creativity. *Psychological Reports*, 25 (3), 779-799.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Fang, Z. (1996). Illustrations, text, and the child reader: What are pictures in children's storybooks for?. *Reading Horizons*, 37, 130-142.
- Jalongo, M.R. (2004). *Young Children and Picture Books*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.
- Georgio, C. (1969). *Children and their literature*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- İnce Sezer, Ş., Yücel Dinç, F. ve Doğan, N. (2018). The effects of reading not stereotyped illustrated 3-6 years children's books on the creativity of children by showing pictures or not. *International Conferences on New Horizons in Education (INTE)*, Paris, France. Proceedings Books Volume 2, ISSN 21467358.
- Lowenfeld, V. (1975). *Creative and mental growth*. London: Macmillan Publishing
- Lowenfeld, V. (1973). *Creativity and imagination*. Mankato, Minn.: Children's Press.
- Mott, J.A. (1973). *Creativity and imagination*. Mankato, Minn: Children's Press.
- Salisbury, M. (2004). *Illustrating children's books*. Barron's Educational Series Inc.
- San, İ. (2004). *Sanat ve eğitim*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Segun, M. (1988). *The importance of illustrations in children's books*. In S. Mabel (Ed.), *Illustrating for Children: Report of the First Training Workshop for Illustrators of Children's Books* (p.25-27). Children's Literature Association of Nigeria, Ibadan: Nigeria.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. (1. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlik*. Ankara: Seçkin yayınları.
- Tezcan, M. (1994). *Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- The UK National Advisory Committees Report (DfEE), *All our futures: Creativity, culture and education*, 1999.
- Thurstone, L. (1952). *Creative talent*. In Thurstone, L. L. (Ed): *Applications of psychology*, New York: Harper & Row, 18-37.
- Torrance, E. P. (1962). *Guiding creative talent*. NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Torrance, E. P. (1965). *Rewarding creative behavior: Experiments in classroom creativity*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall Inc.

- Torrance, E.P. (1965). *Explorations in creative thinking in early school years: A progress report*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall Inc.
- Taylor, C. W. ve Barron, F. (Eds.) (1996). *Scientific creativity: Its recognition and development: Selected papers*. New York: John Wiley and Sons Inc.
- Üstündağ, T. (2005). *Yaratıcılığa yolculuk*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Yavuzer, H. (1992). *Resimleriyle Çocuk* (4. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. S. (1996). *Yaratıcılık* (3.Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Yeşilyaprak, B. (2002). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yetişken, H. (1998). *Estetiğin Abc'si* (2. Baskı). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Yılmaz, M. ve Artut, K. (Ed.). (2010). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayınları.
- Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Ekler

Bakarak 1

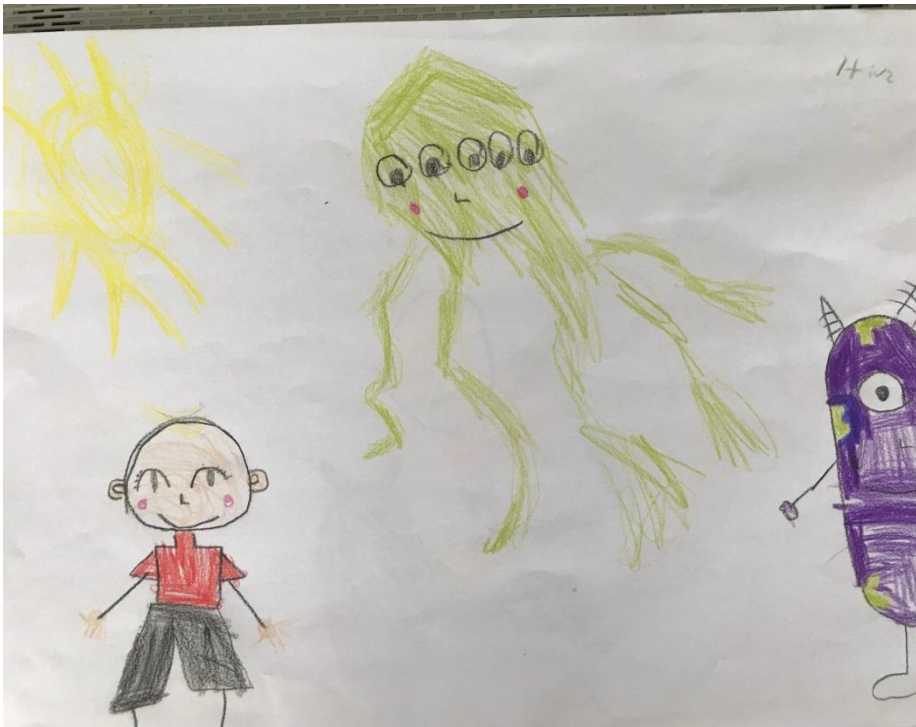
Bakarak 2

Bakarak3

Bakarak 4

Bakarak 5

Bakarak 6

Bakmadan 1

Bakmadan 2

Bakmadan 3

Bakmadan 4

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

